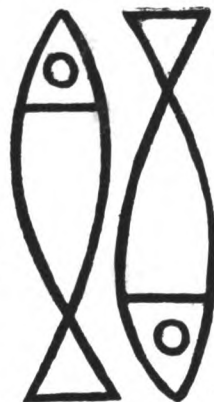

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Jezus op de bruiloft

„En toen er gebrek aan wijn kwam... Dit heeft Jezus gedaan als begin van Zijn tekenen...“

Joh. 2

Op een bruiloft in het Oosten ging het, als overal ter wereld, vrolijk toe.

Er werd op zo'n feest, dat dagen duurde, heel wat gedronken.

Dikwijls veel te veel gedronken.

In Johannes twee lezen we dat Jezus op een bruiloft in Kana onder de feestgangers was.

Op dit feest kwam een critiek moment: de wijn raakte op.

Dat betekende een voortijdig einde van de vreugde.

Zonder wijn kon men blijkbaar geen bruiloft vieren.

Voor de bruidegom was dit verre van aangenaam.

De mensen in de buurt zouden daar na jaren nog over spreken.

In deze „nood“ wendde Maria, die ook aanwezig was, zich tot haar zoon Jezus.

Het doet ons wel wat vreemd aan.

Is wat daar voorviel een nood, waarmee we tot Jezus Christus gaan?

Stel u voor, dat bij ons op een verjaardag de wijn op raakt, dan haalt niemand het toch in zijn hoofd om tot God te bidden omdat de fles leeg is!

Wij zouden zeggen: „Laat de zaak maar zoals het is; er is al genoeg gedronken; we gaan naar huis, dan krijgen we ook geen ergerlijke dingen van half-dronken bruiloftsgasten te zien“.

Tot onze verbazing lezen we dan ook dat onze Heiland ingrijpt en voor een grote hoeveelheid kostelijke wijn zorgt.

Dat doet hij niet „privé“, in zijn vrije tijd als zoon van Maria; neen, Hij doet dat als Heiland van de wereld, op het uur door Zijn hemelse Vader vastgesteld.

Het feest kan doorgaan en de gasten kunnen blijven drinken.

Ieder heeft zo zijn moeite met deze geschiedenis.

De discipelen, waarvan sommigen hun

scholing hadden ontvangen in het gezelschap van Johannes de Doper de asceet.

En wij vandaag.

Jezus op de bruiloft, nu ja, goed als Hij maar niet te lang blijft.

Naar onze begrippen past Hij beter bij een ziekbed of op een begrafenis.

Daar is nood, waar we Hem bij roepen.

Maar op een bruiloft... .

Daarom zijn we wat verlegen met die boodschap over de bruiloft in Kana.

Jezus Christus is gekomen om de wereld te verlossen uit het verderf.

Dit verderf is overal, omdat heel het leven verzondigd is.

De vreugde is erg moeilijk; daarna komen man en vrouw in het huwelijk te staan voor het leven op deze aarde.

Alle vreugde is hier maar van korte duur.

De meeste vreugde komt in onze dagen niet uit het leven op, maar wordt opgelegd door een vermaakindustrie, waarin fabelachtige sommen worden uitgegeven.

Jezus Christus is gekomen om aan verloren mensen een levensherstel in vreugde te geven.

Er staat bij het verhaal over Kana, dat dit het begin was van Jezus' tekenen.

Daarom doen we goed ook hier niet aan het uiterlijk teken te blijven hangen, door ons te verdiepen in speculaties over de uitwerking van de enorme voorraad wijn.

De wijn van Kana verwijst naar de overvloed van vreugde, die Christus' komst op aarde brengt voor allen die Hem verwachten.

Er is een vreugde op aarde, die niet vergaat, maar reikt naar het eeuwig leven.

Mensen die in Christus geloven zijn bruiloftsgangers.

Laten we proberen dit waar te maken in ons leven.

Laat ons dan onze Heiland niet uit het leven verdringen, om Hem alleen een plaatsje te geven aan de rand, bij het ziekbed of in een sterfhuis.

Laat ons ook nu leven uit de vreugde van onze Heer.

H. J. van der Kwast.

uitbreiding der belijdenisschriften de uiterste voorzichtigheid moet betrachten". „In dit opzicht“, zo vervolgt hij, „brengt m.i. elke nodeloze uitbreiding gevaar met zich“. „Het gezag der belijdenisschriften kan zelve door nodeloze uitbreiding licht worden verzwakt“. „Het is een algemeen verschijnsel, dat een zaak door overdrijving niet gebaat, maar geschaad wordt“. „Hoe groter het aantal formuleringen, hoe groter het gevaar, dat er aan de volledige instemming met dit alles bij sommigen iets ontbreekt“. „IJverend voor de waarheid moeten wij ook in de wijze, waarop wij dit doen tederheid betrachten ten opzichte van de consciëntiën der gelovigen.“ „Het getal der kerkelijk-bindende menselijke formuleringen (waarvoor toch aan de kerk geen gave der onfeilbaarheid is geschonken) zullen we niet zonder grote oorzaak vermeerderen, opdat we niet aan de consciëntiën der gelovigen lasten opleggen, die te zwaar zijn om te dragen.“ „Uit de troostrijke belofte aangaande de leiding des Geestes, aan de kerk geschonken, valt toch niet af te leiden, dat zij een steeds groeiende bundel belijdenisschriften zal moeten hebben“. „Een belijdenis-schrift, zal ze niet al te veel het karakter verkrijgen van een leerreglement... moet bezitten dat winnende en geestelijk-bindende karakter, waardoor het ware belijden zich kenmerkt“. „Vooraf hier geldt, dat niet elke vermeerdering een verrijking is, niet iedere stap een schrede voorwaarts, noch elke uitbouw een waarborg voor beter en veiliger wonen.“³⁵⁾

Een paar weken later herinnert student C. Trimp prof. Schilder in een ingezonden stuk aan nog een zeer belangrijke uitspraak door prof. J. Ridderbos gepubliceerd. Ze luidde: „We plegen te zeggen dat de confessie appellabel is aan de H. Schrift: en feitelijk staat het toch zo, dat niet alleen hetgeen met de Schrift in strijd zou blijken, maar zelfs hetgeen zou blijken, niet uit de Schrift bewezen te kunnen worden, voor de consciëntie geen bindend gezag meer zou hebben.“³⁶⁾

Al deze woorden van prof. Ridderbos nam Schilder met volledige en hartelijke instemming over.

Ze waren immers elk voor zich en alle bij elkaar een voortreffelijke tekening van de Schriftuurlijke en gereformeerde confessionaliteit.

Tegelijk waren ze ook een zakelijke en scherpe kritiek op wat in confessioneel opzicht de hoofdzonde van de leeruitspraken fabricerende synoden was geweest. Namelijk binden waar God niet bindt, onkerkelijk en anti-confessioneel verenigen van de confessionele ruimte waarin de kerk alleen leven kan en moet en mag.

Bovendien waren ze een juiste en duidelijke omschrijving van wat in confessioneel opzicht het bewuste en consequente streven van alle bezwaarden en vrijgemaakten was geweest.

Wat Schilder in het eerste na-oorlogse nummer van de Reformatie schreef heeft hij nadien bij alle mogelijke gelegenheden en op allerlei wijze herhaald, uitgewerkt, bevestigd.

Over de „vrijmaking“ als acte van trouw

III.

b. geen „ballastvermeerdering“

Geheel in de lijn van wat de bezwaarden van vóór 1944 en de tweede synode der Vrijgemaakte Kerken over deze kwestie hadden uitgesproken oordeelde prof. Schilder — ook na de vrijmaking. Niemand heeft zo sterk tegen confessionele verenging en voor vrije discussie gepleit als hij.

In het eerste nummer van „De Reforma-

tie“ dat na de vrijmaking en na de bevrijding verscheen, schreef hij:

„Och arme, de kerkelijke hemel ziet rood, droevig rood, vanwege de ballastvermeerdering. Daar heb je nu een synode, en later nog een, die de professoren, de dominees, de kandidaten, de ambtsdragers allemaal, bindt aan een heel stel splinternieuwe uitspraken — meervoud — van 1942. Dr J. Ridderbos weet er alles van. 't Is dezelfde die nog niet zo heel lang geleden — 't was in 1930 — aan de Arnhemse synode schreef, „dat men inzake

We willen daarvan nog een paar voorbeelden geven.

Nadat De Reformatie een paar maanden verschenen was werd prof. Schilder door een lezer een vraag gesteld, die op concrete wijze het fungeren van de belijdenis in de kerken raakte.

Deze lezer was nog „synodaal” maar ernstig bezwaard over de kerkrechtelijke daden van zijn synoden. De doopskwestie „voelde” hij evenwel geheel anders „aan” dan de bezwaarden. Deze briefschrijver was nu bevreesd dat men in de vrijgemaakte kerken de „doopsbeschouwing” van de bezwaarden „naar voren zou brengen”. Naar zijn overtuiging moest het echter mogelijk zijn beide beschouwingen omtrent de doop naast elkaar te laten voortbestaan, aangezien z.i. „de fusie van beide gedachten de waarheid het dichtst benadert.”

Deze broeder stelt nu aan prof. Schilder twee vragen: „In de eerste plaats: Bestaan er garanties dat de vrijgemaakte Kerken niet zullen vervallen in de fout naar de andere zijde eenzijdig te worden en op hun beurt hun doopsbeschouwing tot de enig juiste te proclameren? En ten tweede: Indien op eerstgenoemde vraag een negatief antwoord zou moeten volgen, hoe stelt u zich dan de houding voor van hen, die, zoals ik, wel kerkrechtelijk, doch niet dogmatisch bezwaard zijn?”

Schilder antwoordt op deze vraag in de eerste plaats dat hij *geen* garanties kan geven! Want de Vrijgemaakte Geref. Kerken zijn immers „evenzeer vatbaar voor werkelijke of vermeende zonden als andere”. Zijn persoonlijk inzicht is evenwel: „Wij zijn niets anders dan de wettige voortzetting der Gereformeerde Kerken (onveranderde belijdenis, gehandhaafde kerkenordening, trouw aan beide). *Daarom moeten wij bij de toelating tot onze gemeenschap ieder ontvangen die in waarheid op de basis der drie formulieren van enigheid staat. Wij verlangen bovendien geen kerk van geleerde mensen, maar van levende belijders.*”

Na 1905, zo vervolgt Schilder, zijn de uitspraken van de synode van dat jaar herhaaldelijk en openlijk bestreden. Daartoe had men ten volle recht. Want „1905” was een pacificatieformule, geen belijdenis! Het is daarom zonder meer belachelijk daaraan te binden. Er staan bovendien aperte onjuistheden in. Men redeneert nu wel van synodale zijde: er staat toch maar in „1905” dat het „houden voor wedergeboren” „volgens de belijdenis” is! Schilder reageert op deze opmerking aldus: „Welja... Waar moet het heen met dergelijke bindingsmanie? *Een uitspraak van de confessie is wat anders dan een uitspraak over de confessie: zo is ook een uitspraak van de Schrift verschillend van een uitspraak aangaande de Schrift.*”

Schilder wijst er voorts op dat het met „1905” in de vrijgemaakte kerken vermoedelijk zó zal gaan dat het rustig zijn natuurlijke dood zal sterven en het recht om het tegen te spreken dat er steeds was dan ook zal blijven. Of — dat het als in strijd met de belijdenis en de Schrift zal worden afgewez-

Maar... „*zodanige afwijzing betekent alteminst, dat men tegenover de ene formule nu een andere als contra-formule gaat vaststellen. Daar zou ik zelf tegen zijn en ik vermoed dat de kerken er evenmin voor voelen. We hebben aan de belijdenis genoeg.*”

En na dat alles gezegd te hebben verklaart Schilder als antwoord op de tweede hem gestelde vraag vrijmoedig: „Wie kerkrechtelijk bezwaard is in de zin waarin u het woord zult bedoelen, moet zich vrijmaken van de zonde der „synodes” en zich voegen bij hen, die God hebben gediend naar zijn Woord en naar de trouw, en deswege vervolgd zijn. Landelijk. En bij u ook reeds plaatselijk.”³⁷⁾ Hij zal in de kerken niet worden benauwd!

Nog puntiger en duidelijker werd dit alles door Schilder geformuleerd in het „Jaaroverzicht 1950-1951” dat hij in het kerkelijk „Handboek” voor 1951 schreef.

Het „voornaamste punt” in „de geschiedenis der vrijmaking”, zo verzekerde hij daar in reactie op wat de Chr. Geref. deputaten voor de samenspreking hadden uitgesproken, was *niet* het verzet tegen en de afwijzing van de leer der veronderstelde wedergeboorte! Neen, „*de kwestie van de binding was beslissend*, niet die der aanwezigheid van onjuiste denkbeelden (want welke kerk is daar ooit vrij van en weet direct ze af te snijden, dan wel te voorkomen, zonder rechten te beschadigen en plichten te verzuimen, en accenten vals te plaatsen?). Bovendien: niet één punt (dat van 1905 nopens het „voor wedergeboren houden”), doch ook andere punten der leer waren aan de orde; verzet was geboden tegen de *binding* (alweer: de binding! - C.V.) aan het *geheel* der uitspraken van 1942, wijl er meer onjuistheden en onnauwkeurigheden (die toch door haar dilemma-tiek de vrije discussie zouden hinderen) in de uitspraken voorkwamen”. De „*theorie van de onderstelde wedergeboorte*” zo schreef Schilder nadrukkelijk is in 1944 zelfs „*nooit aan de orde geweest*, wèl de door de Here verboden *binding* aan *zestien* punten; de afschuwelijke, wijl tegen de confessie én de aangenomen Kerkenordening indruisende doorgedreven hiërarchisering van het kerkrecht, waardoor „kerkrecht” onrecht geworden is en schending van de afspraken der kerken door nooit daartoe gemachtigde afgevaardigden van kerken; en de op dit alles gezette doornenkroon van slechte schorsingen, afzettingen, weringen en uitwerpingen, annex openbare aantasting van eer en goede naam van honderden en van alle aan de K.O. getrouw geblevenen, als waren ze rebellen en kerkscheurders.”³⁸⁾

Ten bewijze dat dit inderdaad de „feitelijke toedracht” was van wat in 1944 plaats vond wijst Schilder dan op wat de synode van Groningen besloot inzake de „korte verklaring” van 1905, waarover we boven reeds spraken.

In wat we van Schilder zo juist citeerden treedt weer duidelijk aan het licht wat hij in concreto in confessioneel opzicht voorstond.

We kunnen dat zo samenvatten:

Vooreerst: binding aan de belijdenis betekent alléén binding aan de *duidelijke uitspraken* daarvan, dat wil zeggen: aan dat wat de belijdenis ondubbelzinnig materieel leert.

Voorts: niemand is confessioneel gebonden aan uitspraken over de belijdenis — aan uitleggingen, interpretaties daarvan, aan conclusies daaruit — ook al komen die van kerkelijke vergaderingen.

Vervolgens: voor allerlei „beschouwingen” over en naar aanleiding van wat in de confessie wordt beleden moet in de kerk volledig ruimte zijn. Uiteraard voor zover deze beschouwingen niet in conflict komen met wat de kerk duidelijk in haar belijdenis uitspreekt.

Verder: ten aanzien van deze „beschouwingen” moet er in de kerk vrijheid van profetie bestaan, daarover moet vrije discussie mogelijk zijn en ook werkelijk gevoerd worden, zonder wantrouwen te kweken of verdacht te maken.

En ten slotte: een kerk moet er zich voor wachten over van alles en nog wat confessionele uitspraken te doen. We hebben aan de bestaande confessie genoeg.

c. geen baasspelerij van de wetenschap over het geloof

Een belangrijk en boeiend aspect van Schilders opvattingen omtrent de aard en de functionering van de belijdenis treedt aan

DE UITNEMENDSTE BEKENTENIS

De wereld kan in onze dagen van de Christelijke belijders voorzeker zeggen: ziet, hoe lief zij hun kerken hebben, een iegelijk de zijne. Een andere bekentenis, nog uitnemender dan deze, hebben wij haar af te dwingen: ziet hoe lief zij ELKANDER hebben.

J. van Andel

het licht in wat hij schreef over wat de synode van Middelburg-1896 had besloten in verband met de toendertijd in discussie zijnde leergeschieden.

Deze synode had daaromtrent namelijk een paar stukken ter behandeling gekregen en moest daarover dus een uitspraak doen.

Het eerste stuk was „een bezwaarschrift aangaande allerlei punten der leer”, ingezonden door de kerkeraad van de Geref. Kerk van Bedum (A). Het andere was een brief van de particuliere synode van Drenthe, inhoudende het verzoek om over „verschillende leerstellige punten, als o.a. wedergeboorte, doop, roeping, de vraag of het menselijk geslacht behouden wordt en slechts enkelen verloren gaan, de rechtvaardigmaking en de leer der kerk” een nauwkeurig onderzoek te doen instellen „naar wat wij volgens Gods Woord en onze Belijdenschriften aangaande genoemde punten hebben te verstaan”.

Nòch op het bezwaarschrift van Bedum, nòch op het verzoek van Drenthe ging de synode van Middelburg evenwel in materieel opzicht in!

Wat het bezwaarschrift van de kerk van Bedum betreft, daaromtrent oordeelde de synode, dat het voor een klacht ten aanzien van de leer noodzakelijk was, „dat klaar en duidelijk *in de eigen woorden* van hem, tegen wie de aanklacht gaat, *worde aangegeven, waarin de afwijking van de leer bestaat.*” Dat was evenwel in het Bedumer bezwaarschrift niet geschied. En reeds dáárom kon en mocht de synode uiteraard niet tot de behandeling daarvan overgaan.

Maar daar kwam nòg wat bij. Dit namelijk, dat „*een synode volgens Gereformeerd kerkrecht niet geroepen is haar zittingen te doen strekken voor een theologisch dispuut, ten einde daaruit misschien tot een formulering van bezwaren te kunnen komen, die door de klagers hadden behoren gegeven te worden. Op de weg ener synode ligt het niet zich bezig te houden met algemene beschouwingen, noch ook dogmatische vraagstukken van algemene aard te bediscussieren. Gelijk elke kerkelijke vergadering, meerdere of mindere, kan en mag zij alleen oordelen over feiten en leringen, die in concrete vorm aan haar oordeel onderworpen worden.*” . . .

Op deze gronden besloot de synode toen op het bezwaarschrift van Bedum *niet* nader in te gaan.

Ook de particuliere synode van Drenthe kreeg nul op haar request. Voor de afwijzing daarvan gaf de synode o.a. deze gronden op:

a. „*verschil van voorstellen en formulering der waarheid, in de genoemde punten is in de Gereformeerde Kerken altoos geacht geworden, en behoort geacht te blijven, te liggen binnen de grenzen der Gereformeerde belijdenis.*”

b. „*bespreking dezer dogmata, ook in de pers, kan meewerken om de beginselen en begrippen tot meerdere helderheid te brengen en behoort dus niet te worden belem-*

merd, hoewel natuurlijk daarbij alle bitterheid behoort te worden geweerd;"

c. „de voorgeslagen weg om tot nadere verklaring der beleden waarheden deputaten te benoemen, die een volgende Synode van advies dienen, wijkt geheel af van de lijn der historie."

Om deze redenen besloot de synode ook op het verzoek van de synode van Drenthe niet in te gaan.

Deze synodale besluiten publiceerde Schilder nu met volledige en hartelijke instemming.

Want daarin werd naar zijn overtuiging de goede, de gereformeerde, de schriftuurlijke gedragslijn aangegeven welke de kerk steeds volgen moet bij de behandeling van zaken die de leer der kerk betreffen. De synode van Middelburg betrachtte daarbij immers „die grote voorzichtigheid en wijsheid" welke daarbij vóór alles in acht moet worden genomen.

Deze voorzichtigheid en wijsheid ontbraken evenwel op ontstellende wijze bij de synoden welke de leeruitspraken van 1942 voorbereidden en uitvaardigden.

Er was toen geen sprake van een juiste en scherpe formulering van klachten of aanklachten.

Er was zelfs niet eens een klacht of een aanklacht ingediend!

En een onderzoek naar de „zakelijke betekenis" van de opvattingen waartegen men zich keerde had nooit plaats gevonden.

Men had ten slotte haastig een stel leeruitspraken in elkaar geslagen waaraan wel confessioneel gezag werd toegekend, maar die in feite niet meer waren dan de dubieuze formulering van een aantal niet grondig doordachte theologische stellingen. En toen en zo was de ellende gekomen.

In verband met wat hij opmerkte over het grote verschil in handelwijze tussen de synoden van 1896 en die van 1936 en 1939/42 wees Schilder er voorts op dat de kerk er steeds voor moet waken dat de theologische wetenschap niet gaat heersen over „de eenvoudige belijdenis".

Zeker die wetenschap is — als ze tenminste gelovig is! — een goede gave van God. Ze kan dan de kerk enorme dienst bewijzen. De dienst namelijk „der broederlijke aanwijzing van zegen en van gevaren. De dienst van de verkeerspolitie, die op tijd waarschuwt: er komt een bocht; er komt een stuk van de weg met slipgevaar, en bij die bocht moet je zó en zó rijden, als je komen wilt, waar je wezen moet."

Ja, déze dienst kan de wetenschap de kerk bewijzen.

Maar ze moet daarbij steeds een goed bedenken, dat „net zo min als die verkeerspolitie de baas is over je rit, net zo min de wetenschap baas is over je geloof".

Deze waarheid wordt in de kerk evenwel altijd weer vergeten.

Als dat het geval is worden er b.v. in verband met kerkelijke eenheidspogingen de vreemdste dwaasheden verkocht. Je hoort dan soms: „die kerk beweert: je mag bij mij niet binnenkomen, als je niet die en die geleerde Verklaring ondertekent. Of: die andere kerk zegt: je mag bij mij niet langer aan het avondmaal komen, laat staan een ambt bedienen, als je niet die en die theologische leerpunten ondertekent. Of een derde kerk zou willen zeggen: je mag met mij niet samenleven, als je zo en zo denkt over onze handelingen in dat en dat jaar onzes Heren. En soms hoor je wel eens dat leden van eenzelfde kerk tot elkander zeggen: we kunnen geen avondmaal vieren, als jij van mij zegt, dat die en die opvatting van mij in de grond der zaak neerkomt op een ketterij: je moet eerst de logische samenhangen zien, net zo als ik".

In al deze gevallen overheerst de wetenschap, die naar haar aard een groot goed is

— „elke belijdenis ruikt naar de studeerlamp" — „het warme geloof van niet-wetenschappelijke mensen, die toch ons allemaal kunnen vóórgaan in het koninkrijk Gods". En het gevolg van dit kwaad is steeds bederf van de kerk. Dan komt het tot goddeloze tuchthandelingen. Dan ontstaat er kerkscheuring. Dan komt men er toe de kerkelijke eenheid welke God eist te weigeren.

Schilder besluit zijn bewogen vermaan met deze expectoratie:

„Pas op, dat je niet de wetenschap verbiedt, mee te werken. Maar — houd haar in de perken. Je kunt nooit te veel weten. Maar je kunt wel te veel „òpleggen". Je moet nooit een ander dwingen, al vast te òezwéren, wat hij niet eerlijk naspreken kan. Als belijder. Want God heeft geen kerkje van knappe koppen gesticht op het bloed van zijn Lieve Zoon. Een kerk van belijders wil Hij hebben. En ook al heb je geen letters gegeten, je kunt en moet en mag de belijdenis, de catechismus, de Leerregels meespreken. Belijdende wat zij belijden.

Denk aan de Chr. Geref. Kerken. Die hebben haar eigen historie. Wij hebben die ook. Dacht je dat God wou, dat we geen avondmaalstafel samen gingen bezetten, eer wij allemaal alles wisten van „hun" 1892, en dan zij van „ons" 1944? God heeft geen kerkje van knappe kerkhistorici gebouwd op de bodem van Golgotha.

Denk aan de hervormden. Dacht je dat diegenen, die het daar te kwaad krijgen met de sinds de nieuwe kerkordening verergerde toestanden (want ze dénken, dat het gezondmaking is, en dát is het ergste) alles en nog wat in een examenproef moeten weten van 1816, 1834, 1886, 1944, voordat ze konden zeggen: zullen we samen God gaan dienen, in een thans geschiedende werkelijke bekering?

Denk ook aan je zelf. Als je ergens mee zit, beslis dan niet te gauw. Zeg niet te gauw: ik construeer de dingen dogmatisch-zó, jij moet en zult het óók zo zien, en anders... geen avondmaal vieren. Goeie man, als we zó met elkaar meeleven, dan kunnen we de avondmaalstafel wel opbreken.

Laat de wetenschap rustig werken. Scheld er niet op, ze heeft de kerk meermalen een grote dienst bewezen, zolang ze vreesde en beefde. En ze heeft haar onnoemelijk veel kwaad gedaan, toen ze dat éne naliet.

Maar nu moet je nooit denken, dat met een afscheid aan de wetenschap de zaak gered is. Zij werkt tóch door. En als je er niet meer naar omkijkt, dan zal ze je te pakken nemen, eer je 't weet.

Ik geloof, dat die antipathie tegen wetenschap een handige wetenschappelijke zet van de duivel is, om de kerk in slaap te krijgen tegen de dreigende gevaren. Geef nooit congé aan wat God gemaakt heeft. Hij maakte, en schonk, ook de goeie, gehoorzame wetenschap.

Maar... blij jij rustig in de kerk eisen: ik wil kunnen toetsen, en anders doe ik niet mee. Want het woord van de apostel: toets alle dingen en behoud het goede, is niet voor professoren alleen, maar voor ons allemaal geschreven. Voor ons als Belijders." 39)

Inderdaad is wat Schilder over dit aspect van het fungeren der belijdenis zegt belangrijk.

Hoe vaak heeft men met allerlei wetenschappelijk-theologische — of, wat nog erger is, quasi-wetenschappelijk-theologische — uitspraken als belijdenisinhouden aan de man gebracht, althans gepoogd dat te doen. Met behulp van een paar „dussen" leidde men die vlot af uit wat „de eenvoudige belijdenis" zegt. Meestal was men zich niet eens bewust dat men dat deed. En wie zo'n afleidinkje niet haastig als confessionele waarheid accepteerde werd dan al heel gauw

TE BERDE

Met de nieuwe omroepregeling zal ook de communistische partij nederland zendtijd ontvangen. In de Kamer was er vrijwel geen verzet tegen dit plan van de regering.

"Trouw", "De Rotterdammer" en "Nederlandse Gedachten" scharen zich achter dit plan van de regering. De argumentatie is sportiviteit, geen krokodillentranen meer bij de communisten en het nederlandse volk heeft onderscheidingsvermogen genoeg.

Van "De Rotterdammer" ben ik geen regelmatig lezer. Van "Trouw" en "Nederlandse Gedachten" wel.

Van "Trouw" verbaast me het steunen van dit plan niet. Regelmatige lezing van dit blad heeft bij mij tot gevolg gehad dat ik me de redactiestaf van "Trouw" voorstel als elke morgen eerst bij elkaar komend, om in spreekkoor, onder leiding van Flex, te zeggen: "kom, laten we weer eens lekker progressief zijn. Want dat we progressief zijn dat willen we weten". In die lijn is het niet vreemd om ook voorstander te zijn van zendtijd voor de communisten. Je moet tenslotte begrip hebben.

Van "Nederlandse Gedachten" verbaast me het standpunt zeer. Onverdacht democratisch als dat blad is en duidelijk de progressieve waan onme. Een ziekelijke lust om zich te laten pijnigen. derkennend, is het niet logisch nu voorstander te zijn om gelegenheid te geven de democratie te ondermijnen.

Want heel dat plan om de C.P.N. zendtijd te geven is een verblindheid die ons wel eens op zou kunnen breken. Het Kamerlid van de P.v.d.A. Goedhart noemde het terecht politiek masochisme. De democratie behoeft niemand toe te staan te streven naar opruiming van de democratie.

De mening van "De Rotterdammer" dat onze democratie sterk genoeg is om deze propaganda te doorstaan is uiteraard geen argument. Ook al ben je sterk genoeg om een vijand te weerstaan, dat wil nog niet zeggen dat je hem de gelegenheid moet geven gunstige stellingen te betrekken. Stellingen, waaruit hij goed kan schieten.

Deze bladen zouden er goed aan doen eens met aandacht te lezen wat drs. B. Goudzwaard heeft geschreven in "Woord en Wereld" over het moderne communisme. Voortreffelijke artikelen, duidelijk met kennis van zaken geschreven. Drs. Goudzwaard komt tot deze stelling: "Wanneer men aan mij zou vragen, of het ontwijfelbaar vaststaat, dat het communisme niet in staat zal zijn onze bestaande maatschappij te gronde te richten, dan wil ik eerlijk bekennen dat ik daar zonder meer bepaald niet zo gerust op ben. Persoonlijk acht ik het geenszins uitgesloten, dat het communisme inderdaad erin zal slagen om in de westerse wereld het communisme te doen zegevieren. En wie rustig de feiten onder ogen wil zien, zal mij daarin geloof ik gelijk moeten geven". We zijn al zo ver vermaterialiseerd dat de overgang niet eens zo groot meer is.

"Wie de welvaart tot zijn god gekozen heeft — hij zal bereid zijn het communisme te volgen waar het ook gaat" (Goudzwaard). De democratische landen in het westen vielen aan Hitler ten slachtoffer omdat ze sliepen. Die les der geschiedenis moest ons nu wakker houden. Het heeft geen enkele zin om verstopperij te spelen. Het communisme is in opmars. Het daarbij te helpen is de dwaasheid gekroond.

op christelijke wijze gehouden wordt. Ik verwijs hier naar de plaatsen uit Rutgers' „Kerkelijke Daviezen” die ik in mijn artikel noemde. Zo'n censura morum behoort diepgaand en grondig te worden gehouden en kan dan onder Gods zegen vrucht dragen. Is dan de kerkeraad van Groningen-Zuid de oorzaak van deze ellendige procedure?, vraagt mijn correspondent. Ik meen dat ik duidelijk heb aangewezen hoe er naar twee kanten anders gehandeld had moeten zijn. Het ging mij in mijn artikel er niet om stenen naar de kerkeraad van Groningen-Zuid te werpen. Dat was, dacht ik, toch wel duidelijk uit wat ik schreef. Ik weet uit eigen ambtelijke ervaring hoe moeilijk een kerkeraad kan komen te zitten, vooral wanneer hij in de consciëntie ervan overtuigd is de weg des Heren te bewandelen. Dan luistert alles heel nauw. Ik weet echter uit mijn ervaring ook, hoe bij een langdurige en slepende behandeling van een zaak er bij de betrokkenen een zekere gezichtsvernauwing kan optreden. Dat zal mijn correspondent eveneens wel van mij willen aannemen. En dan kan het een zegen zijn, wanneer buitenstaanders aanwijzen, waar de wagen uit het spoor liep. En hoe men verder over de kerkeraad van Groningen-Zuid en ds. van der Ziel moge denken: kerkrechtelijk is de zaak gedérrailleerd. Ik zou niet graag beweren dat de kerkeraad van Groningen-Zuid alleen maar kool verkocht heeft. Dat geldt evenzeer van ds. van der Ziel. Maar de tijd is nu aangebroken de twisten te beëindigen, de zaak kerkrechtelijk weer in het goede spoor te leiden en vooral te denken aan de kudde des Heren, niet alleen in Groningen-Zuid maar ook in heel het goede vaderland. Een nieuw begin, en een grondige censura morum, eventueel met hulp van de daartoe in de kerkenorde aangewezen instanties, is in Groningen het eerst nodig.

Enschede.

R. H. Bremmer.

BOEKBESPREKING

H. J. Nieboer: **Verantwoording en analyse** (juni 1965). Drukkerij H. Knoop te Haren (Gr.).

Deze brochure van 28 pagina's, verdeeld in 6 paragrafen en een naschrift is allereerst gericht aan de leden van de vereniging die het gereformeerd lyceum te Groningen heeft opgericht en in stand houdt, en verder aan allen wie de huidige moeilijkheden binnen onze kerken ter harte gaan (p. 2). Tot de laatste groep zullen stellig ook behoren de meeste lezers van Opbouw. Dat is dan ook de enige reden waarom ik het mij een plicht, een eenvoudige broederplicht ook, acht om dit vlugschrift dat een reactie is op het door het Bestuur van het Gereformeerd Lyceum te Groningen gepubliceerde „Memorandum aangaande een ontslagprocedure” onder uw aandacht te brengen en er meer dan aandacht voor te vragen. Het kost zelfbeheersing voor iemand die achter de schermen van het middelbare-schoolleven kijkt, dit niet zonder ironie maar wel zonder enige verbittering geschreven relaas te lezen met de innerlijke rust die nodig is voor het afstand-nemen dat nu eenmaal een behoorlijke bespreking pas mogelijk maakt. Niet om de stem van deze getergde broeder en collega (en zijn vrouw), maar om de onbarmhartige bejegening die hem van de zijde van zijn Bestuur — onder leiding van de predikant ds. Rupke — en van zijn rector dr. Smits, is wedervaren. Een procedure als deze is nog ongehoord in de geschiedenis van het bijzonder onderwijs in Nederland; ongehoord vanwege de absolutistische denkhouding, van waaruit zij wordt gedreven en geprolonged, nu al meer dan een jaar; ongehoord door haar kille hardheid. Waarlijk, als ge deze bladzijden gelezen hebt, prevelt ge als vanzelf een stil gebed voor de nood van deze broeder en zuster, en voor de gewetensnood van hun vervolgers.

De heer Nieboer, volledig bevoegd leraar in de biologie, heeft sinds de oprichting van de gereformeerde h.b.s. te Groningen, in 1957, lief en leed met die school gedeeld. Hij heeft vóór de thans lopende procedure op 4 april 1964 met een brief (let wel: een brief!) van de directeur begon, nooit principiële aanmerkingen op zijn lessen gekregen, noch van de kant van de schoolinstanties, noch van anderen. Ook heeft hij voordien nimmer moeilijkheden van andere aard met schoolinstanties gehad. Op aandrang van het Bestuur heeft hij het bijzonder aanlokkelijk aanbod van de Nederlandse Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek, inhoudende een drie-jarige subsidie voor zijn wetenschappelijk werk, gedeeltelijk van de hand gewezen om de biologie-lessen aan de school te kunnen blijven verzorgen. Daardoor zijn de werkzaamheden voor zijn proefschrift zeer vertraagd, en is hij nog niet gepromoveerd, met de financiële consequenties van dien.

Naar aanleiding echter van zijn mede-ondertekenen van het Getuigenis, gedateerd 21 maart

1964 en gericht aan „De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland” en al haar leden, welke handtekening hij weigerde onder persie van ontslag in het Gereformeerd Gezinsblad te herroepen in door het Bestuur voorgeschreven bewoordingen, werd hij op 1 juli d.a.v. met inachtneming van de termijn van opzegging van drie maanden inderdaad per 1 oktober 1964 als leraar ontslagen.

Uiteraard richtte betrokkene zich toen tot de Commissie van Beroep. En wel tot de Commissie van Beroep die als zodanig was aangewezen in zijn benoemingsbrief die hem door het Bestuur was overhandigd en die dus ook door het Bestuur als zodanig werd erkend, en gewent, in geval het ooit nodig zou worden geoordeeld zich tot een dergelijke instantie te wenden.

Nu eist de wet, dat hangende een beroep het salaris onverminderd wordt doorbetaald. Het Bestuur heeft dit niet gedaan, noch onverminderd, noch verminderd. Collega's hebben een bijzonder blij van collegialiteit betoond, door een actie tot financiële ondersteuning te ondernemen. Pas na de uitspraak heeft het Bestuur zijn leraar in dezen recht gedaan.

Voorts eist de wet dat een Bestuur een ontslagen leraar die door de Commissie van Beroep in het gelijk wordt gesteld, rehabiliteert en hem weer als leraar-in-volle-rechten aanvaardt. Nu heeft inderdaad de Commissie van Beroep tot welke ds. Nieboer zich ingevolge de aanwijzing van zijn benoemingsbrief — en dus van zijn Bestuur — heeft gewend, hem in het gelijk gesteld. Doch het Bestuur heeft hem niet gerehabiliteerd, doch hem inmiddels voor de tweede keer ontslagen, op heel andere gronden. En de ontslagene heeft zich voor de tweede maal gewend tot de Commissie van Beroep. Vanzelfsprekend wederom tot de Commissie van Beroep die daarvoor in zijn benoemingsbrief staat aangegeven, welke hem destijds door zijn Bestuur is verstrekt. En wederom heeft het Bestuur van deze gesubsidieerde school aan zijn bij de wet gestelde financiële verplichtingen hangende het tweede beroep van de wederom ontslagene niet voldaan. Het Bestuur hield en houdt zich dus niet aan de wet.

De Commissie van Beroep heeft het eerste ontslag ongeldig verklaard, omdat het door het Bestuur gewraakte Getuigenis dat mede door de ontslagene was ondertekend, voor meer dan één interpretatie vatbaar is en het Bestuur niet het recht heeft de ontslagene aan zijn (d.i. des Bestuurs) interpretatie te binden. De ontslagene verklaart ook zelf het Getuigenis voor zich steeds anders te hebben geïnterpreteerd dan het Bestuur beweert dat het alleen maar geïnterpreteerd mag worden, en wel precies zo, als de opstellers het doen. Daarbij komt, dat van alle predikanten die het Getuigenis hebben ondertekend, geen enkele daarover door zijn kerkeraad is aangesproken, laat staan geschorst of afgezet. Waar de kerken dus haar ambtsdragers niet binder, bindt het Bestuur van een school die door leden van die kerken gedragen en in stand gehouden wordt, de leraren die aan die school les geven, wel. Waarom? Wel, het Bestuur zegt normen te willen handhaven, ook waar de kerk dat niet doet. En het verheft eigen interpretatie van de belijdenis tot norm. Tot een norm die gehandhaafd moet worden desnoods tegen alle wettelijke verplichtingen in. Echter, in de brief waarin aan ds. Nieboer ten tweeden male ontslag werd aangezegd (12-4-'65), stelt het Bestuur, dat de inhoud van een door hem in november 1961 in de leraarsvergadering gehouden referaat het Bestuur reeds met grote zorg vervulde. En dat, terwijl n.b. ruim een half jaar later de voorzitter van het Bestuur en de directeur van de school de vandaag wederom ontslagene hebben bezocht om hem te vragen de biologie-lessen aan de toen nieuw opgerichte Gereformeerde Kweekschool te Groningen op zich te nemen. Geldt en gold de norm van de belijdenis, hoe ook geïnterpreteerd, voor de ene school wel en voor de andere niet? Het Bestuur staat in de argumentering van het tweede ontslag tegenover de ontslagene dus ook niet recht t.a.v. de norm. Van zijn grote zorg over de erkenning door deze leraar van de norm der belijdenis voor zijn biologie-onderwijs had het tevoren ook nooit iets doen blijken.

Het Bestuur hield en houdt zich dus niet aan de wet, en staat ook niet eerlijk t.a.v. de norm op grond waarvan het meent tegen de wet te kunnen handelen. Het behartigt dus niet op een wijze die van een Bestuur verwacht mag worden, de zaken van de school en van degenen die daar les geven. Erger, het maakt de zaak van het gereformeerd onderwijs te schande en bezorgt de eigen school een stinkende naam.

Het is de verdienste van de brochure van de heer Nieboer, dat ze duidelijk maakt, hoe dat in de wereld mogelijk was, en is. Dat ze aantoonde, dat dit ontslag niet een incident is, maar symptoom van een mentaliteit, en wel van een mentaliteit die ook tot uiting komt in de huidige kerkelijke moeilijkheden, in Groningen en elders. Want ds. Rupke is een man die eerlijk meent dat God het zo wil. En dr. Smits eveneens. Hun liefde voor de zaak der kerk, zoals zij die zien, verteert hun liefde voor de broeder. Dat is juist het erge. Ik herhaal: hun liefde voor de kerk, zoals zij die zien. Dat is de kern van de zaak, in hfdst. V van

de brochure (5 pp.) uitgewerkt en in hfdst. VI in het kader van de andere kerkelijke conflicten geplaatst.

Als het hier om een incident ging, zou de handelwijze van het Bestuur juist volslagen onbegrijpelijk zijn. Nu het beslist geen incident betreft, is deze handelwijze in het kader van de huidige crisis-situatie waarin onze kerken zich bevinden, niet minder onbarmhartig, maar althans wel — helaas! — enigermate begrijpelijk. Toch ook weer slechts enigermate. Begrijpelijk nl. alleen in de zin van analyseerbaar. Analyseerbaar als voortkomend uit een denkhouding waarbij een „interpretatie” van de belijdenis der kerk en meer speciaal een „interpretatie” van de belijdenis der kerk aangaande de kerk een over-accent krijgt dat haar niet toekomt en alleen maar gevaren bergt voor apostolische liefde, eendracht en barmhartigheid.

De analyse van Nieboer verraadt in de formulering hier en daar de bioloog; in de letterlijke zin (terminologie), en in de zin van de niet-theoloog en de niet-filosof. Het is alleen maar winst dat hier 'n leraar-bioloog uit eigen bittere ervaring in wezen precies hetzelfde schrijft wat de theoloog-historicus Veenhof, mede uit eigen bittere ervaring, in zijn jongste artikelen over de „vrijmaking” als acte van trouw nog weer eens op de hem eigen, uitvoerig gedocumenteerde wijze naar voren brengt, en wat de filosoof-classicus Popma, alweer mede uit eigen bittere ervaring, en vanzelfsprekend op de hem eigen wijze, in zijn laatste brochure heeft betuigd. De overeenkomst is treffend en verblijdend. Het geeft enige hoop op vervulling van de in het ironische en aan Anton van Duinkerken ontleende motto boven het laatste hoofdstuk van de besproken brochure uitgesproken verwachting: „Wij worden misschien nog wel eenmaal wijs”. Uitvoerig schrijft Nieboer trouwens over de wijsheid die naar de Schriften is, en zowel voor absolutisme als voor relativisme behoedt. (hfdst. V).

Naschrift.

De brochure is inmiddels uitverkocht. Een tweede druk, vermeerderd met een historisch overzicht van 10 pagina's, is zojuist van de pers gekomen en verkrijgbaar door storting van f 2,— op giro. 931264 t.n.v. Drukkerij H. Knoop te Haren (Gr.). Het historisch overzicht is ook afzonderlijk verkrijgbaar; kosten f 1,—.

J. Bosch

PERSSCHOUW

Rondom de zaak Groningen-Zuid (II)

Ook deze week geven we weer een paar persreacties over de „zaak Groningen-Zuid”. Allereerst dat wat ds. Zemel daarover schreef in het Gereformeerd Kerkblad voor Overijssel, Gelderland en Utrecht.

Voorzichtigheid geboden

In de „zaak Ds. v. d. Ziel” gaat het om de schorsing, misschien straks afzetting van een dienaar des Woords. We hebben hier dus te doen met de tucht over ambtsdragers, met de „censuur over kerkedienaren”.

Naar art. 79 K.O. worden ambtsdragers alleen, voorwerpen van deze tucht, wanneer zij „een openbare grove zonde bedrijven, die der Kerk schandelijk of ook bij de Overheid strafwaardig is”.

Voorwaar geen kleinigheid.

En wat zien we dan gebeuren? Er is groot verschil over de vraag of Ds. v. d. Ziel werkelijk een dergelijke zonde bedreven heeft. Tot op de generale synode toe. Zeker, zij heeft de bezwaarschriften afgewezen en met de meeste stemmen als haar oordeel uitgesproken, dat hij metterdaad schorsingswaardig is. Doch indien slechts één afgevaardigde zijn stem anders had uitgebracht, het oordeel was precies omgekeerd geweest.

Nu moeten wij nooit uitspraken van kerkelijke vergaderingen aannemen op haar gezag. Wij hebben ze altijd te toetsen aan Gods Woord. Dit krijgt wel een zeer zwaar accent, wanneer een besluit gedragen wordt door een meerderheid van net één stem.

Hier is wel grote voorzichtigheid geboden. Te meer, daar het betreft een dienaar des Woords. Je moet wel heel sterk in je schoenen staan, wil je dan toch je tuchtprocedure voortzetten. Vooral, indien je vermoeden kunt, dat deze voortzetting — gezien de geringe meerderheid — wel eens kon leiden tot een schisma, een scheuring.

Nadat de generale synode haar oordeel had gegeven, was ook weer in het Noorden de eenparigheid ver zoek.

Moet dit niet tot bezinning nopen, wanneer na de argumentatie door de generale synode gegeven voor velen — ook voor hen die tot advies geroepen worden — de schorsingswaardigheid van Ds. v. d. Ziel allerminst blijkt vast te staan? En droegen zij nu allen een costume

heid van de ambtsdragers. Het schijnt dat men art. 85 van de kerkenordening totaal vergeet zodra de ambtsdragers in kerkeraadvergadering bijeen zijn. Dan doet men alsof er wel heerschappij over de ambtsdragers gevoerd mag worden indien men ter vergadering maar een meerderheid, die aan het heerschappijvoeren wil meedoen, achter zich kan krijgen. Ambtsdragers zijn ambtsdragers, door God zelf tot deze heilige bediening geroepen. Ambtsdragers zijn geen ambtenaren van de kerkeraad, geen uitvoerders van de wil van de kerkeraad. De broeders moeten toezien of een ambtsdrager zijn ambt goed bedient, maar ze hebben hem niet te bevelen wat hij moet doen, en ook niet hoe hij het moet doen. Het initiatief is bij de ambtsdrager zelf. Wanneer iemand opmerkt dat er toch ambtsdragers zijn die niet bekwaam zijn voor hun ambt wil ik dat toegeven. Ik wil nog verder gaan en indien iemand zegt dat er ambtsdragers zijn die in kerkelijke zaken niet vertrouwd zijn om los te lopen, wil ik ook dat nog toegeven. Dat is een kwaad in de kerken. Maar men mag dat kwaad niet bestrijden met kwade middelen. En het is een kwaad middel dat men dan maar veiligheidshalve de ambtsdragers degradeert tot uitvoerders van de wil van de kerkeraad. Dan zou men een verhouding van kerkeraad tot ambtsdrager krijgen als van heer en knecht. Dat zou zeer in strijd zijn met art. 85 van de kerkenordening. Dan zou het heerschappij voeren van de ene ambtsdrager over de andere recht aan de gang zijn. Het zou ook zeer in strijd zijn met de Schrift. Wie heeft de kerkeraad aangesteld tot een heer over de ambtsdrager die door God Zelf tot de heilige bediening is geroepen? De Schrift zegt op elkander acht te hebben tot opscherping der liefde en der goede werken, maar niet: „Geef elkander bevelen.” Als men aan die begeerte om heerschappij te voeren, ook wanneer het is onder de naam van kerkeraad, toegeeft, wordt, stukje bij beetje, alle vrijheid van handelen, alle zelfstandigheid, alle eigen initiatief van de ambtsdrager weggenomen en blijft er voor de ambtsdrager niets over dan uitvoerder te zijn van de wil van de kerkeraad.

En daarbij mag men ook nog wel bedenken dat de kerkeraad in vele van zulke gevallen niet anders is dan de meerderheid van de ambtsdragers. En in vele gevallen is die meerderheid niet anders dan een minderheid die een meerderheid achter zich weet te krijgen. Zwaait die minderheid om dan zwaait de volgzame meerderheid ook om; valt die minderheid weg en komt er een andere minderheid van mannen die anderen hun wil kunnen opleggen, dan zal de meerderheid die andere minderheid volgen. Zie naar de synodalen. In de veertiger jaren was er een krachtige minderheid die een meerderheid achter zich wist te krijgen. Die krachtige minderheid is weggevallen, of ze is afgestorven, of door ouderdom zo verzwakt dat er geen invloed meer van uitgaat. En wat doet nu de meerderheid die twintig jaar geleden die minderheid toejuichte en blindeloos volgde, ook op kerkelijke vergaderingen? Ze heeft nu een andere minderheid die ze toejuicht en volgt. En nu lachen ze daar om wat ze twintig jaar geleden goddelijke waarheden noemden. En ze beginnen daar al met de schorsingen van twintig jaar te herroepen. Men kan even goed Oldenbarnevelt een briefje zenden dat zijn doodvonnis herroepen is en hij weer terug komen kan in de vergadering van de Staten. Blinde ijver kan vele en schone dingen stuk maken maar zelfs de wijze is niet bij machte ze te repareren. Aan een afgezette dominee is een wonde toegebracht die op aarde niet geneest.

In de reeds genoemde brochure van ds. Van Dijk en ds. De Vries wordt gesproken van een beleid inzake de samenspreking, een beleid van de kerkeraad en een beleid van ds. Van der Ziel. Het beleid van ds. Van der Ziel was anders dan dat van de kerkeraad, en dat ds. Van der Ziel in deze zaak een ander beleid had dan de kerkeraad, dat was dan volgens deze brochure zo'n grote zonde van ds. Van der Ziel dat hij uit zijn ambt moet worden gezet. (blz. 14 v.v.).

We willen daar over nadenken.

Het beleid van de kerkeraad is niet anders en niet meer dan het beleid van de meerderheid der ambtsdragers en de meerderheid van de ambtsdragers heeft niet het recht om aan hun mede-dienaren die in de minderheid zijn voor te schrijven welk beleid ze moeten voeren bij de bediening van hun ambt.

Ik moet van samenspreking met de synodalen niets hebben. Ik verwacht er niets van dan een onvruchtbaar praten, en dat is tijd verspillen; of ik verwacht er kwade vruchten van. Maar ik maak mij ook niet zenuwachtig als er van sa-

menspreking wordt gesproken. Er zijn veel groter gevaren die de kerken bedreigen dan er van de kant van samenspreking kunnen komen. Dat kan elke ambtsdrager weten die met ernst in de gemeente werkt. Die andere gevaren geven mij veel meer zorgen. Ik kan het niet als zonde zien dat een ander op de samenspreking een andere kijk heeft dan ik en er nog wat goeds van verwacht, en dat die ander pogingen doet om samen te spreken. Ik kan heel goed begrijpen dat de meerderheid der ambtsdragers in Groningen-Zuid het zeer onaangenaam vindt dat ds. Van der Ziel over samenspreking anders denkt dan zij en stappen doet die zij niet zullen doen. Het spijt mij ook dat ds. Van der Ziel zo denkt en doet. Maar dat is de vraag niet. De vraag is waarin deze man zich bezondigde. Welke zondige woorden heeft ds. Van der Ziel gesproken toen hij met de synodalen sprak? En welke zondige daden heeft de man daarbij gedaan? Daar heb ik niets van gehoord.

De kerkeraad van Groningen-Zuid heeft een verzoek van de synodale kerkeraad om samen te spreken afgewezen met meerderheid van stemmen. Dat was het goede recht van de kerkeraad. En indien ik ter kerkeraadvergadering was geweest zou ik er ook tegen zijn geweest. Bij dat besluit om samen te spreken was er niets om zich eraan te conformeren en art. 31 van de kerkenordening had er niets mee te maken.

Er was niets om er zich aan te conformeren. De kerkeraad besloot niet samen te spreken en hij sprak niet samen. Af. Van niemand werd bij dat besluit verder iets gevraagd.

Art. 31 van de kerkenordening had daar niets mee te maken. Bij dat besluit werd aangaande ds. Van der Ziel niet besloten. Hij kon er dus ook niet door verongelijkt zijn. Als elke tegenstemmer verongelijkt wordt mag men nooit gaan stemmen want men mag niemand verongelijken en men zou dan immers door te gaan stemmen de broeders die tegen zijn verongelijken. Ik weet wel dat ieder tegenstemmer en ieder die op andere manier zijn zin niet krijgen kan met een vals beroep op art. 31 de verongelijkte kan spelen, omdat de kerkelijke vergaderingen zo dwaas zijn zo iemand gehoor te geven, maar dat is misbruik maken van art. 31. En van dat misbruik moet veel kwaad.

Men zegt dat het toch verwarring geeft wan-

neer in de zaak van de samenspreking de ene ambtsdrager doet naar zo'n beleid en een andere ambtsdrager weer naar een ander beleid.

Dat kan ervan komen. Ik heb al gezegd dat ik het niet prettig vind dat ds. Van der Ziel anders denkt en doet dan ik. Maar waarin bezondigt de man zich? Wat de zaak van de verwarring betreft, die zaak laat ik over aan het oordeel van de mondige gemeente. Ik geloof dat de gemeente mondig is. Of ik alle vertrouwen heb in de mondigheid van de gemeente? Als ik eraan denk hoe gemakkelijk een schreeuwerige meerderheid met de grote trom de menigte achter zich krijgt is mijn vertrouwen in de mondigheid der gemeente niet vast. Nochtans wil ik de gemeente behandelen als een mondige gemeente en wat het tweërlei beleid betreft aan haar het oordeel overlaten. En laat een kerkeraad zich wel wachten om bij gebrek aan vertrouwen in de mondigheid der gemeente uit voorzorg ook de ambtsdragers maar onmondig te maken.

De kerkeraad van Groningen-Zuid heeft een verzoek om samenspreking met de synodale kerkeraad afgewezen. Dat was zijn goed recht.

Ds. Van der Ziel heeft — als ik goed ingelicht ben — met die kerkeraad gesproken. Mocht de man dat niet doen? Als ik goed ingelicht ben mag een Roomse pastoor zonder toestemming van zijn bisschop niet met een predikant over geloofszaken spreken. Waar zijn wij beland? Mag een predikant niet met de tegenpartij praten zonder toestemming van zijn kerkeraad? Maak de kerkeraad tot heer over de ambtsdragers, maak verordeningen, en er zal geen dag zijn zonder conflicten. En het vijfde gebod is altijd bij de hand.

„Zijt allen elkander onderdanig”. Zo lezen we in de statenvertaling. De nieuwe vertaling heeft deze woorden niet. Het komt er niet op aan. Allen elkander onderdanig zijn is naar de Geest van Christus. De een onderdanig aan de ander, de ander onderdanig aan de een; de minderheid onderdanig aan de meerderheid, de meerderheid onderdanig aan de minderheid. Dat kon alleen wanneer allen vol zijn van de Heilige Geest. Indien de Heilige Geest heengegaan is meent men dat men Hem terug kan halen door maatregelen van orde?

Ds. K. Doornbos,
Zandweg 5, Wormer.

De grondfout

Van hooggeachte zijde uit het Noorden des lands ontving ik een reactie op mijn artikel in „Opbouw” d.d. 30 juli. Het lijkt mij van belang daarop in ons blad te reageren. Voorzover er zaken in deze brief aan de orde kwamen, die zich voor een artikel in de krant niet lenen, ontving de schrijver van mij persoonlijk antwoord.

Wanneer een kerkelijke zaak zo ingewikkeld geworden is, dat er stapels stencils aan te pas komen, tal van kerkelijke vergaderingen er zich mee bemoeid hebben en velen door de bomen het bos niet meer zien, is het raadzaam te zoeken naar de grondfout. Waar liep de zaak uit het spoor? Zo heeft destijds de synode van Enschede (1955) met de zaak-Kralingen gehandeld en die onder Gods zegen tot een einde gebracht. Nu is het duidelijk, dat wij in de zaak Groningen-Zuid/ds. van der Ziel met een **tuchtprocedure** te maken hebben. De vraag is dan: waar zette die procedure in? Wat was de openbare grove zonde die ds. van der Ziel naar het oordeel van de kerkeraad van Groningen-Zuid bedreef? Nu toonde ik in mijn artikel aan, dat deze tuchtprocedure in ieder geval inzette op de kerkeraadvergadering van 4 december 1961. Daar constateerde de kerkeraad dat ds. van der Ziel gehandeld had „in strijd met zijn belofte zich te onderwerpen aan de kerkelijke vermaning volgens de gemene ordening der kerken geschied”. Er is geen enkele twijfel: de kerkeraad bedoelde toen reeds een z.g. disciplinair vermaan. De tuchtprocedure was ingezet, die uitliep op de schorsing op 9 juli 1963. Hier ligt m.i. de grondfout van de kerkeraad. En van toen af aan zat men aan die tuchtprocedure vast. Nu wijst mijn correspondent erop dat men na die tijd allerlei pogingen gedaan heeft met ds. van der Ziel tot een broederlijk gesprek te komen. Die pogingen vonden geen ingang. Natuurlijk niet: ds. van der Ziel hield de kerkeraad aan de situatie, waarin hij gebracht was: die van een dienaar des Woords die onder ambtelijk disciplinair vermaan stond. En ik ben het geheel met coll. Zemel in de „Enschedese Kerkbode” van 31 juli l.l. eens: dan is het geen kwestie meer van zich schikken. „Er liep een **tuchtprocedure**”, aldus coll. Zemel. „In die situatie moet uit de doeken gedaan worden, dat de kerkeraad schriftuurlijk vermaant

en oordeelt, dat de ambtsdrager in kwestie **tegen Gods Woord** ingaat door zich niet te onderwerpen”.

Daar komt bij dat de kerkeraad fout ging door een dienaar des Woords onder disciplinair vermaan te stellen naar art. 76 K.O. Ik zeg niet dat dit nooit kan. Maar dan één van tweeën: of de dienaar des Woords bekeert zich haastig van zijn grove zonde en de zaak blijft binnen de muren van de kerkeraad of het vermaan wordt op korte termijn gevolgd door schorsing en afzetting naar art. 79 en 80 K.O. Een situatie als hier: een dienaar des Woords die ruim anderhalf jaar onder disciplinair vermaan stond vóór hij geschorst werd, is ondenkbaar en onhoudbaar. In mijn artikel toonde ik aan dit naar twee zijden geldt. Ds. van der Ziel had in deze situatie niet mogen berusten maar het kerkverband te hulp moeten roepen. Hoe kan een dienaar des Woords zijn ambtelijk werk verrichten als hij zelf onder disciplinair vermaan staat? En naar de andere zijde: de kerkeraad had deze dienaar des Woords, toen hij zich niet terstond bekeerde op het vermaan, moeten schorsen en eventueel afzetten. De generale synode heeft er dit op gevonden: zij sprak sub oordeel III uit: „dat de kerkeraad van Groningen-Zuid duidelijker in zijn uitspraken had dienen te formuleren, dat hij bij ds. v. d. Ziel aanwezig oordeelde — zij het in beginsel — een zonde, als bedoeld in art. 80 K.O., waarbij het van het verloop van het vermaan zou afhangen, of deze zonde dusdanig in haar grofheid aan het licht trad, dat zij hem schorsingswaardig maakte”. Ik zeg met coll. Zemel: een kromme redenering! Een disciplinair vermaan jegens een dienaar des Woords is geen kleinigheid. Daar moet een goede rechtsgrond in een duidelijk aangewezen zonde voor zijn. Die was hier kennelijk niet aanwezig. De woorden „in beginsel” moeten dan de zaak redden.

Zo kom ik tot wat ik in mijn artikel adviseerde: hier was en is nog steeds christelijk censuur geboden. Ja, zegt mijn correspondent, maar wanneer de betrokken dienaar des Woords daaraan niet wil meewerken? Dan heeft de kerkeraad te handelen! Dan dient hij dat duidelijk en onomstotelijk aan het licht te brengen. Ieder kerkeraadslid heeft con amore aan een censura morum mee te werken, wanneer deze tenminste

in de snit van hem, het was te verstaan. Ik lees echter namen van hen, die een pak van ander model dragen dan waarin hij loopt.

Bij zulk een uit elkaar gaan in de kwestie of een predikant een openbare grove zonde bedreven heeft, is voorzichtigheid geboden.

De kern van de zaak

We wezen reeds op het feit, dat we te doen hebben met de tucht over ambtsdragers. Vóór alles moet dus vast staan, dat een openbare grove zonde bedreven is. En na de voorbeelden daarvan gegeven in art. 80 K.O. lezen we: „kortelijk, alle de zonden en grove feiten die de bedrijver voor de wereld eerloos maken, en in een ander gemeen lidmaat der kerk der afsnijding waardig zouden gerekend worden.”

En nu is de kern van de zaak of door de generale synode met de Schrift bewezen is, dat Ds. v. d. Ziel zich aan zulke schrikkelijke dingen heeft schuldig gemaakt dat hij met schorsing en daarna met afzetting diende „gestraft te worden”.

Door de generale synode! Want zij heeft als meeste vergadering de ingebrachte bezwaren afgewezen.

We richten ons dus niet naar perspublicaties. We gaan niet af op de één of andere brochure. Ook is voor ons niet in het geding of wij het met bepaalde opvattingen van Ds. v. d. Ziel eens zijn. Om alle misverstand af te snijden, zetten we zelfs voorop: We zijn voor „door-gaande reformatie”, we bevelen het Gereformeerde Gezinsblad met De Reformatie hartelijk aan, we kunnen het niet begrijpen, dat iemand vandaag nog lid is van de A.R.P.

Maar we zouden ons verzetten, indien datgene waarvoor of waartegen we zijn door kerkelijke uitspraken bindend opgelegd werd. Indien broeders of zusters door middel van censuur gedwongen zouden worden in zulke zaken ons te volgen.

Er kan reden tot nader onderricht zijn, er kan in bepaalde gevallen vermaand worden. Maar dat is heel wat anders dan uitsluiten uit het Koninkrijk der hemelen.

Tegen deze achtergrond moet dus het volgende gezien worden. Ons regardeert slechts of de generale synode het bewijs geleverd heeft, dat Ds. v. d. Ziel een kwade herder is, die als kwade herder geen deel heeft aan Christus en Zijn Rijk. Daar we geen brochure schrijven kunnen we niet op alles ingaan. We beperken ons tot enkele hoofdpunten:

1. De door Ds. v. d. Ziel c.s. gehouden samensprekingen met de synodale kerkeraad. Deze samensprekingen waren o.i. onwijs en zinloos. Doch ze waren beëindigd. En na deze beëindiging — het is te vinden in besluit generale synode I overweging 6c — heeft Ds. C. Stam nog op de kerkeraadvergadering van 26 nov. 1962 de verklaring afgelegd: „de kerkeraad heeft alle schriftelijke stukken die tegen uw leer en wandel zijn ingebracht, alle afgewezen. De kerkeraad heeft nog nooit een besluit tegen uw persoon of afkeuring over uw leer genomen, noch u als kerkeraad openlijk berispt”.

En een hele tijd later volgde toch de schorsing. Geen samensprekingen meer. Toen deze afgesloten waren, heeft de kerkeraad leer en wandel van Ds. v. d. Ziel niet veroordeeld, sterker tegen zijn leer en wandel ingediende bezwaren afgewezen. Hij was dus zuiver in leer en wandel. En plotseling komt de kerkeraad na zo'n anderhalf jaar met als schorsingsgrond voor de dag een „zondige” daad, die niet meer bedreven wordt van iemand, die hij na die daad zuiver achtte in leer en wandel.

2. Door bezwaarden is naar voren gebracht, dat de samensprekingen door Ds. v. d. Ziel gehouden van een geheel ander karakter waren dan de door de kerkeraad afgewezen. Volgens de generale synode doet dit niet ter zake o.a. aangezien „de instantie met wie samenspreking werd gevraagd, dezelfde was als die in 1960 haar samensprekingsverzoeken richtte tot de gereformeerde kerkeraad, nl. de gebonden kerkeraden te Groningen.”

Hier ontbreekt alle onderscheidingsvermogen. Al is de instantie dezelfde, daarmee is nog niet het karakter van de samenspreking bepaald. Wanneer een synode ook dit meent te kunnen gebruiken als belastend materiaal, gaat er bij mij een rood lampje branden.

3. Haar oordeel in II luidt onder meer:

„1. dat de kerkeraad van Groningen-Zuid duidelijker in zijn uitspraken had dienen te formuleren, dat hij bij Ds. v. d. Ziel aanwezig oordeelde — zij het in beginsel — een zonde, als bedoeld in art. 80 K.O., waarbij het van het verloop van het vermaan zou afhangen, of deze zonde dusdanig in haar grofheid aan het licht trad, dat zij hem schorsingswaardig maakte;

2. dat dit gebrek aan helderheid in de uitspraken van de kerkeraad van Groningen-Zuid, gelet op de overwegingen 1-6, de wettigheid van zijn besluiten niet aantast.”

En kromme redenering. De kerkeraad is onduidelijk geweest in zijn uitspraken, over het aanwezig zijn van een zonde als bedoeld in art. 80 K.O. bij Ds. v. d. Ziel. Maar van het verloop van het vermaan zou afhangen of Ds.

v. d. Ziel inderdaad schorsingswaardig was. Om daartoe te komen is natuurlijk het dwaze zinnetje: „in beginsel” tussengevoegd.

Doch vanuit een onduidelijke formulering kan men nooit schriftuurlijk vermanen. Eerst helder de zaak stellen, eerst precies het kwaad aanwijzen, dan alleen is vermaan op rechte wijze mogelijk.

Men kan met nog zoveel overwegingen komen, wanneer een generale synode oordeelt, dat men duidelijker had moeten formuleren, dat bij Ds. v. d. Ziel een zonde als genoemd in art. 80 K.O. aanwezig was, valt heel de bodem uit het kerkeraadbesluit van Groningen. Het is me nog al wat: schorsingswaardige zonde. En daar heeft men zo'n moeite mee, dat men niet bij machte is dit glashelder aan te tonen.

4. In haar laatste „overwegende” somt de generale synode heel wat op. De zwaarste beschuldigingen klinken. Echter één ding wordt vergeten. En niet alleen hier. Uit de Schrift te bewijzen, dat Ds. v. d. Ziel zich aan grove zonden schuldig maakte. Het kan waar zijn. Doch het bewijs wordt niet geleverd.

Het zit op dit punt vast. Wij hebben beloofd bij onze bevestiging als dienaar des Woords: „mede u onderwerpente aan de kerkelijke vermaning, volgens de gemene ordening der kerken, indien gij in leer of leven u kwaamt te ontgaan”. Dit vergeet men vaak. We bevinden ons niet onder een kerkelijke dictatuur. Uit overwegingen van wijsheid en derg. kan men zich soms schikken. Maar dit doet in het onderhavige geval niet ter zake. Er liep een tuchtprocedure. In die situatie moet uit de doeken gedaan worden, dat de kerkeraad schriftuurlijk vermaant en oordeelt, dat de ambtsdrager in kwestie tegen Gods Woord ingaat door zich niet te onderwerpen.

Het is alles bij elkaar een geredeneer — en er zou nog wel wat meer te vermelden zijn — maar ik mis het Schriftbewijs voor de schorsingswaardigheid van Ds. v. d. Ziel.

Onveranderd.

We willen ook even verder ingaan op de polemiek, die Ds. G. Janssen tegen ons voerde in zijn „Aanvaardt elkander”. Hij stelde ons toch naast hetgeen vroeger genoemd werd de vraag: Of wij ook nu nog handhaven onze aanbeveling van het besluit van de particuliere synode van Groningen 1963/64 na het oordeel van de generale synode — tot vreugde van Ds. Janssen — dat zij ten onrechte het beroep van de kerkeraad van Groningen-Zuid op art. 31 K.O. gebillijkt heeft en een onjuiste interpretatie van art. 79 K.O. heeft gegeven? Ja, wij handhaven deze aanbeveling. Op grond van het volgende:

a. We hebben nooit geschreven, dat men met beroep op art. 31 K.O. een ander artikel in dit geval art. 79 aan de kant mag zetten. Iets dergelijks heeft die particuliere synode evenmin gedaan. Ze heeft gebillijkt het beroep van de kerkeraad van Groningen-Zuid „niet op art. 31 K.O., maar naar art. 31 K.O. op de Schrift, de Belijdenis en de Kerkenordering”.

b. Haar conclusie was zo, dat zij nu moest oordelen op grond van de Schrift, aangezien Deze de Hoogste Rechter is.

Dat is voor ons steeds de hoofdzaak geweest. c. In dat licht las de particuliere synode art. 79 K.O. Dus in het licht van de Schrift. Een onwillig kerkverband mag een kerkeraad niet dwingen tegen Gods Woord in te handelen, dat gebiedt de kwade herders uit te drijven.

d. Ik herinnerde eraan, dat men pas recht kan oordelen, zodra gebleken is de al of niet schorsingswaardigheid van Ds. v. d. Ziel.

e. Nu deze schorsingswaardigheid voor mij niet gebleken is, zeg ik vandaag — ik hield het voordien formeel en ging op de materie niet in — dat de kerkeraad van Groningen-Zuid zich niet gehouden heeft aan de Schrift en mitsdien niet aan de K.O. Daar ik in de uitspraken van de generale synode niet kan lezen een schriftuurlijk vonnis over Ds. v. d. Ziel vanwege het bedrijven van een openbare grove zonde.

Gevaarlijk.

Men zou mij voor de voeten kunnen werpen, dat ik een gevaarlijk spel speel. Ik moet het toch weten, dat Ds. v. d. Ziel bezig was en is de kerk te ondermijnen. En daar moet toch een eind aan gemaakt worden.

Natuurlijk. Doch dan moet ondermijning van Christus' Kerk voor 100% vast staan. En zolang dit niet voor 100% vaststaat mag men niet tot schorsing overgaan. Dat schorsen zou juist een gevaarlijk spel zijn.

Want een dergelijke schorsing, indien onrechtmatig, is kerk ondermijnend.

En het gevolg zou scheuring kunnen zijn. Waarbij vele kerkleden in grote moeite zouden komen.

Maar heeft Ds. v. d. Ziel geen verkeerde dingen gehad, huldigt hij geen opvattingen, die we liever anders hadden?

Zeer zeker. Daarom ben je niet schorsingswaardig. De moeite van de kerkeraad van Gro-

ningen-Zuid is best te begrijpen. Moeite is echter geen vrijbrief voor schorsing.

Zolang de Heere niet uitdrukkelijk beveelt, dat er geschorst moet worden, mag men niet verder gaan dan naar art. 81 K.O. onder elkander de christelijke censuur te oefenen om elkander vriendelijk te vermanen.

Met de wijsheid, dat men blijft zeuren, dat men niet het onderste uit de kan wil hebben, dat men ook eens weet een streep te zetten.

En het zou een goed ding zijn, wanneer de particuliere synode van Groningen heel de zaak terug verwees naar de Kerkeraad van Groningen-Zuid met het advies naar art. 81 K.O. met Ds. v. d. Ziel te handelen.

En hier volgt het oordeel van ds N. 't Hart Steenwijk. Hij schreef dit in „De Steenwijker Kerkbode:

Over de geruchtmakende zaak Groningen-Zuid en Ds. A. v. d. Ziel

zijn kortgeleden twee brochures verschenen. De eerste is „De jongste aanval op de vrijmaking als acte van trouw” door Ds. D. v. Dijk en Ds. W. G. de Vries. Uitgegeven door J. Scholma en zoon, Bedum. Prijs f 2.50. Hierin wordt een uitvoerig betoog geleverd door Ds. de Vries, waarbij Ds. v. Dijk zich in een korter artikel aansluit. Tenslotte komt het hierop neer: „Hij (Ds. v. d. Z.) wilde niet meer tot Vrijmaking oproepen doch voor hereniging werken, maar dan niet voor individuele herenigingen doch voor een hereniging in het geheel. Hij zag wel in, dat de tijd daarvoor nog niet rijp was, maar hij wilde deze daarvoor rijp maken”. Blz. 28.

Kort gezegd: hij wilde dus aansturen op hereniging met de gebonden kerken. En hij ging daarbij in tegen wat zijn kerkeraad wilde.

Als dit nu de „zonde” van Ds. v. d. Z. is, dan rijst toch de vraag of men dit een openbare grove zonde kan noemen naar art. 79 en 80 van de K.O. die schorsing en afzetting waardig maakt. Ter beoordeling van wat Ds. v. d. Z. gedaan heeft zal echter eerst nog een andere vraag zijn te stellen en te beantwoorden. Deze: Wilde Ds. v. d. Z. hereniging, a. met verloochening van de vrijmaking? Met verdoezeling van de oorzaken van de geslagen breuk? Of is het zo, b. dat hij de synodale kerkeraad met wie hij samenspreken wilde, wilde trachten te overtuigen dat men verkeerd gedaan heeft met de afkondiging van de bekende leerformule over de kinderen des verbonds en met de binding daaraan en met de kerkrechtelijke maatregelen die daaruit voortgevloeid zijn? Als het eerste het geval is, (a) dan zou men geneigd zijn te zeggen: Hoe kunt u dan nog Ds. zijn in een vrijgemaakte kerk? Wanneer het tweede (b) het geval is, dan zou men willen opmerken: laten onze kerken dan gauw ophouden met de dwaasheid, iemand om zulk een reden uit het ambt te willen stoten. Nu beweert Ds. de Vr. dat Ds. v. d. Z. „tijd en ruimte vraagt om aan het bestaan der vrijgemaakte kerken een einde te maken”; en „dat hij de eenheid wil, waarbij niet de vraag gesteld wordt aan welke normen deze kerk gebonden is, of zij zich houdt aan het volle evangelie enz., kortom waarlijk de kenmerken van art. 29 NGB niet ter sprake komen”. Ds. v. d. Z. eiste in zijn handelen voor zichzelf de vrijheid op de vrijmaking radicaal ongedaan te maken”. (Blz. 20 en 21). „Wat gebeurde er met de gemeente wanneer Ds. v. d. Z. de „vrijheid” behield op grond van zijn gevoelen door te werken in de richting van de door hem beoogde „hereniging” met voorbijgang van de orde der kerk? Er zou straks geen vrijgemaakte Kerk des Heren meer zijn” (blz. 32). Ik meen echter dat voor een dergelijke bewering de bewijzen zouden moeten geleverd worden en dat ze nog niet geleverd zijn. Wanneer men vraagt: Laat men nu eens zeggen wat in zo'n geval de kerkeraad moest doen? (blz. 36) dan zou ik willen antwoorden: indien men van oordeel is dat iemand verkeerd handelt door een andere weg te volgen dan zijn kerkeraad, is dan de enige remedie schorsing en afzetting naar art. 79 en 80 K.O.? Of is het ook nog mogelijk iemand te vermanen, te berispen, desnoods zijn doen publiek af te keuren en zich daarvan te distancieren en dan daarmee te volstaan. Naar art. 81 van de K.O.? Dacht men werkelijk dat men de gemeente dan meer verstoren zou dan met tuchtmaatregelen, zoals men die genomen heeft en die men met alle geweld doorzetten wil, wat er verder ook van komen moge? Tenslotte zou er ook nog op te wijzen zijn, dat Ds. v. d. Z. een heel andere samenspreking wilde dan die door zijn kerkeraad was afgewezen, volgens zijn eigen en ander verklaring. En ook... dat Ds. v. d. Z. al sinds 15 febr. 1962 geen enkele „samenspreking” meer gehouden heeft. Moet iemand dan toch geschorst, ook om een „zonde” die hij niet eens meer bedrijft? Zonder te willen zeggen dat ik ooit een houding zou willen aannemen als Ds. v. d. Z. tegenover zijn kerkeraad aangenomen heeft, meen ik toch te moeten stellen, dat deze brochure mij allerminst overtuigd heeft van de schorsingswaardigheid van Ds. v. d. Z., evenmin als de door de Gen. Syn. en door de kerkeraad van GR.-Zd aangevoerde gronden. En het zou

mi. een zegen wezen voor de kerken en ook voor de in eerste instantie erbij betrokkenen, als deze zaak zo spoedig mogelijk werd opgeheven en werd weggedaan! Enfin, men neme en leze zelf.

De tweede brochure is van de hand van Ds. G. Janssen. Titel: „Aanvaardt elkander”. Uitgever: Buyten en Schipperheyn, Amsterdam. Prijs f 3.50. Ds. J. bespreekt de hele zaak uitvoerig. Hij brengt naar voren dat de kerkeraad een bepaalde concrete vorm van samenspreking heeft afgewezen, n.l. zulk één waarbij de zaaksgerechtigheid buiten discussie zou blijven. Ds. v. d. Z. heeft een heel andere samenspreking gehouden. N.l. om de syn. kerkeraad te bewegen te komen tot een samenspreking over de werkelijke oorzaken der breuk. Ds. v. d. Z. handelde dan ook helemaal niet tegen het besluit van zijn kerkeraad in. „De grondslag van heel de procedure is volkomen ongenoegzaam”. En... „met het fundament valt het gehele gebouw”. Ds. J. acht wat Ds. v. d. Z. deed wel onordelijk. Maar meent dat art. 79 en 80 niet in geding hadden moeten komen. Dat men had moeten blijven bij een vermaning naar art. 81. Hij stelt voorts in het licht, dat men ten onrechte oordeelt dat een kerkeraad — als hij de medewerking van de nabuurse kerkeraad niet krijgen kan, ook wel „in eigen verantwoordelijkheid kan handelen”. Dat mag nu volgens art. 79 juist niet. Dat artikel bedoelt nu niet om te verhinderen, dat een kerkeraad alleen schorst. De Gen. Synode heeft hierin ten onrechte geoordeeld, dat Gr.-Zd. dit toch wel mocht doen; ook al is het met art. 79 in strijd. Verder komt nog in het licht, dat men nooit met art. 31 andere artikelen van de K.O. opzij zetten kan. We zullen „naarstigheid doen” om de K.O. te onderhouden. En wat dat betekent, wordt in den brede uiteengezet. Enfin, dit en nog veel meer komt in deze brochure ter sprake. En dat op een heldere, goed leesbare en indringende wijze. Wij voor ons vinden het een klemmend betoog, met de strekking waarvan we het geheel eens zijn. Het boekje loopt uit op de oproep elkander te aanvaarden en deze procedure op christelijke wijze te beëindigen. We zouden dit werkje wel in veler handen willen zien. Daarom: neem en lees ook dit en vorm u een eigen en zelfstandig oordeel!

C. V.

KERKNIEUWS

Beroepen te Mote Alegre (Brazilië): H. D. van Herksen te Hilversum; te Den Ham (O.): R. Hoogsteen te Gees (Dr.).

Ds. D. Berghuis. Zondag 15 augustus nam Ds. D. Berghuis in twee kerkdiensten afscheid van de gemeenten te Gerkesklooster-Stroobos en Grootegast wegens vertrek naar Leens. De afscheidsprek handelde over Ef. 1 : 22 en 23. In beide diensten werd Ds. Berghuis door verschillende sprekers waarderend toegesproken. De woensdag daarop werd in Grootegast een afscheidsavond gehouden, tijdens welke diverse cadeaux werden aangeboden.

Ds. W. Verwoerd. Op 26 augustus zal een buitengewone vergadering van de classis Grootegast worden belegd, waarop aan de orde zal komen een emeritaatsaanvraag door de kerk van Leek van Ds. W. Verwoerd.

Ds. D. Los. Ds. D. Los, beroepen predikant te Gerkesklooster-Stroobos zal uit Brazilië op donderdag 23 september in Rotterdam arriveren. Het tijdelijk corr.adres is: Noorderkampweg 14 te Wapenveld, telef. 05206-1372.

Adres. Het contactadres t.b.v. schippers te Wemeldinge (ress. onder de kerk van Goes) zoals in het handboek 1965 staat vermeld, is vanaf heden vervallen.

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

De senaat van de Theologische Hogeschool van De Gereformeerde Kerken in Nederland, Broederweg 15, Kampen, deelt met het oog op de aanvang van de cursus 1965-1966 door dezen het volgende mede:

- Zij, die voor het eerst als student wensen te worden ingeschreven, worden maandag 13 september 1965 verwacht in het gebouw van de Theologische Hogeschool, Broederweg 15, Kampen, des morgens te 10.30 uur. Bij eerste inschrijving dienen te worden overlegd:
 - bul eindexamen gymnasium; h.b.s.; staats-examen; kweekschool voor onderwijzers, h.t.s.;
 - attest van de kerkeraad onder wiens opzicht de gegadigde staat;
 - pasfoto.
- De recensie der bullen van hen, die reeds eerder als student waren ingeschreven, is gesteld op maandag 13 september 1965, des namiddag 2.00 uur. Zij, die zich daartoe niet

persoonlijk presenteren, worden, voor zoveel zij niet meer geregeld de colleges volgen, verzocht het verlangen tot her-inschrijving **SCHRIFTELIJK** (s.v.p. niet telefonisch) kenbaar te maken aan het bureau van de pedel (N.B.: dit verzoek wordt ook gericht tot de studenten voor het doctoraal examen). Recensie na 13 september 1965 zal slechts mogelijk zijn tegen betaling van f 10.—.

Voor de senaat van de Theologische Hogeschool,

L. Doekes, h.t. secretaris.

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

Colleges Semitica en Bijbelse Oudheidkunde

Ondergetekende stelt zich voor in de cursus 1965-1966 — naast het college Hebreuws I in het kader van de propaedeutische — de navolgende colleges te geven:

1) **HEBREUWS II** (voor eerstejaars theologen en belangstellende kandidaten/predikanten). Na summere behandeling van de tekstgeschiedenis, lectuur van poëtische en profetische gedeelten van het O.T.

Na de Kerstvacantie worden enkele van deze colleges gecombineerd met werkcolleges over de Dekaloog, te geven door prof. H. J. Schilder en ondergetekende.

2) **AKKADISCH I** (voor kandidaten/predikanten die zich voorbereiden op het doctoraal examen theologie met als hoofdvak O.T.). Na summere behandeling van grammatica en schrift, lectuur van „Codex” Chammoerapi.

3) **SYRISCH** (voor kandidaten/predikanten die zich voorbereiden op het doctoraal examen theologie met als hoofdvak N.T.). Behandeling van de grammatica aan de hand van lectuur van capita selecta uit de Evangeliën.

4) **BIJBELSE OUDHEIDKUNDE** (voor eerstejaars theologen en belangstellende kandidaten/predikanten). Na prolegomena, behandeling van de oegaristisch-kanaänietische godsdienst.

NB! De colleges Akkadisch I en Syrisch zijn tevens bedoeld voor belangstellende kandidaten die tijdens hun verblijf in Kampen de grondslag willen leggen voor eventuele verdere studie op het gebied van resp. O.T. en N.T.

Predikanten, die voornemens zijn een of meer van deze colleges te volgen, worden vriendelijk doch dringend verzocht **ten spoedigste** mondeling of schriftelijk contact op te nemen met ondergetekende (adres: Emmastraat 6, Kampen; tel. 05292/2102). Dit verzoek geldt ook studenten die Akkadisch I en/o Syrisch denken te gaan volgen.

In onderling overleg kan dan worden vastgesteld welke twee colleges gedurende deze cursus op de ene en welke op de andere maandagmiddag zullen worden gegeven.

J. P. Lettinga.

V.G.S. TE GRONINGEN

De verplichte tijd van kennismaking voor hen, die lid wensen te worden van de V.G.S. „Hendrik de Cock”, zal D.V. aanvangen op vrijdag 3 september a.s. Gedurende de week van 6-11 september zullen in een werkkamp werkzaamheden van agrarische aard verricht worden. Inlichtingen zijn te verkrijgen op de oriënteringsdag der R.U., op 1 september, van 4-6 uur ter sociëteit „Ballard”, Agricolastr. 31, te Groningen, of bij ondertekende. Opgave voor deelneming aan het novitiaat wordt verwacht vóór 28 augustus bij de novitiaatscommissie.

Voor deze,

C. Bouma.

Adres vóór 29 aug.: Meidoornlaan 4, Assen.
Na 29 aug.: Driemolendrift 19, Groningen.

VOOR AANKOMENDE STUDENTEN

Wanneer U binnenkort Uw studie aan een der Universiteiten of Hogescholen zult beginnen, wordt U geconfronteerd met de vraag, of U zich moet aansluiten bij een der bestaande studentencorpora, en zo ja, bij welk.

Als gereformeerde student staat U in een academische wereld, die veelal een onchristelijk karakter vertoont, zowel in de beoefening der wetenschap, als in de studentensamenleving. U bent ook hier gesteld voor de taak vanuit het geloof te leven en het contact met anderen te zoeken, teneinde elkaar daarbij te helpen.

Omdat wij bij de vervulling van die taak op hen zijn aangewezen, met wie wij de gemeenschap in Christus hebben, is organisatie in een verenigingsverband, dat wortelt in deze gemeenschap, noodzakelijk.

Wij wijzen daarom op het bestaan van de Verenigingen van Gereformeerde Studenten. Haar leden willen elkaar helpen Gods Woord te laten heersen over wetenschapsbeoefening en het studentenleven. Zij willen blijven bij het ware geloof, zoals dit beleden wordt in de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Daarbij is binnen de Verenigingen van Gereformeerde Studenten het gezelligheidsleven van grote waarde. In de sfeer der amicitia is boven-

genoemd streven op de meest ongedwongen wijze te realiseren.

Elk der onderstaande verenigingen doet een beroep op U, U als gereformeerd student van haar streven niet afzijdig te houden!

Voor nadere inlichtingen kunt U zich wenden tot:

Groningen: Vereniging van Gereformeerde Studenten „Hendrik de Cock” te Groningen. H. E. S. Woldring, Jozef Israëlstraat 69a, Groningen, tel. 28128; vakantie-adres. W. de Geeststraat 16, Leeuwarden.

Amsterdam: Vereniging van Gereformeerde Studenten te Amsterdam. H. Jansen, Overtoom 320 III, Amsterdam, tel. 121534; vakantie-adres: Drienerweg 114, Enschede.

Utrecht: Verenigingen van Gereformeerde Studenten te Utrecht. J. Rittersma, Juliana-weg 142, Utrecht, tel. 80003; vakantie-adres: Helperzoom 47, Groningen.

Rotterdam: Vereniging van Gereformeerde Studenten te Rotterdam. J. Blokland, Maaskade 176 d, Rotterdam-1, tel. 112451.

Leiden: Vereniging van Gereformeerde Studenten „Franciscus Gomarus” te Leiden. Mej. D. H. Th. Hendriks, S. de Zeehofje 12, Doezastraat 16, Leiden; vakantie-adres: Willem de Zwijgerlaan 42, 's-Gravenhage.

Delft: Vereniging van Gereformeerde Studenten te Delft. S. Voogt, Catsstraat 11, Delft; vakantie-adres: Stationsweg 69, Hoek van Holland.

Wageningen: Vereniging van Gereformeerde Studenten te Wageningen. K. Mulder, Lijnbaanstr. 19, Wageningen; vakantie-adres: Laaghallen 17, Hooghallen.

GEREFORMEERD STUDENTENLEVEN IN LEIDEN

A.s. Gereformeerde studenten te Leiden zij gewezen op het bestaan van het Dispuut van Gereformeerde Studenten te Leiden: D.G.S.L.

D.G.S.L. wil het mogelijk maken dat studenten van verschillende gereformeerde richtingen zich gezamenlijk, in het licht van de bijbel, bezinnen op vraagstukken die alle gereformeerde studenten raken.

D.G.S.L. is zelfstandig en streeft naar samenwerking met andere studentenverenigingen op gereformeerde grondslag.

D.G.S.L. wil o.a. aandacht schenken aan vragen rond de oecumene, maar kan zich niet verenigen met de door S.S.R. b.v. nagestreefde breed-oecumenische samenwerking met R.K. en Vrijzinnige studentenverenigingen.

Door studie te maken van de actuele vraagstukken in de academische samenwerking willen leden van D.G.S.L. elkaar steunen in de vorming tot christen-academici.

Hun die in Leiden gaan studeren wordt aangeraden nadere inlichtingen te vragen over D.G.S.L. bij de volgende adressen:

abactis D.G.S.L. Nijkerklaan 32, Den Haag
of tel. 01710 - 24751
Lage Morsweg 65, Leiden.

VERENIGING VAN GEREFORMEERDE STUDENTEN TE UTRECHT

Tijdens de oriëntatiedag van de Rijks Universiteit te Utrecht op maandag 30 augustus a.s. bestaat voor diegenen, die daarin interesse hebben de gelegenheid inlichtingen in te winnen over de V.G.S.U. bij onderstaande adressen:

W. Th. van Dijk, Aalbesstraat 12, Utrecht.
B. v. d. Wildt, Domplein 20 bis, Utrecht.

Wij zijn blij, dat de Heere ons een zoontje en broertje heeft willen geven.

Wij noemen hem

JACOBUS GOVERT

A. van Oord
L. van Oord-Wielaart
Corinne, Lonke en Marieke

Terneuzen, 23 augustus 1965
Ark „De Stormrand”
Vluchthaven

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk